

Vid terminsupptakten på Församlingsfakulteten höll studierektor Daniel Johansson en mycket uppskattad introduktionsföreläsning som vi gärna förmedlar till våra läsare.

Tal vid terminsupptakt på Församlingsfakulteten 29 aug, 2016

”Därför ska en man lämna sin far och mor och hålla sig till sin hustru, och de två skall bli ett kött. Vad Gud fogat samman ska människan inte skilja åt.” (Mark 10:7–9)

Dessa välkända ord som i sommar ljudit vid vigselgudstjänster runt om i vårt land kan också tillämpas på teologin och studiet av teologi. Teologistudier handlar nämligen om ett sammanfogande, om *att bli ett* med objektet man studerar.

Först och främst handlar det om att bli, att vara, att fördjupas i enhet med centrum för studiet, nämligen *Kristus själv*. Vad man än väljer att studera så finns det inget ämne, ingen utbildning som så involverar hela människans väsen, ja människans eviga existens, som teologin. Teologin får och kan inte vara teori som man kan studera på distans från sig själv. Teologistudier innebär, för att citera Martin Luther, *meditatio* – meditationen, studiet av Guds ord, av läran. De (teologistudier) innebär *oratio* – bön – bön inför studier, bön under studiet, bön mellan studierna. De innebär *tentatio* – anfäktelse, den kristna troskampen, svårigheter och tvivel, frestelsen att fuska, frestelsen att ge upp en kamp, ifrågasättandet av tron, både det läromässiga innehållet och den personliga frälsningsvissheten. Teologistudier handlar först och främst om att för egen del, och i förlängningen för andras del, att fördjupas i enheten med Kristus – vägen, sanningen och livet.

För det andra handlar studiet om att bli *ett med dogmat*, den kristna trosläran. Jag hörde för någon vecka sedan den före detta utbildnings- och kulturministern Bengt Göransson, en socialdemokrat av den gamla skolan, som nu är över 80 år. Han talade eller kanske snarare kåserade, men han levererade många tankeställare. Den återkommande röda tråden var vikten av teori och princip. Politikerna

idag har glömt hur viktig teorin är. De (och vi) har så bråttom till förslag och att visa handlingskraft, men det blir alltför ofta bara ett spel för galleriet. Vi har glömt bort teorin, den långsamma reflektionen, principerna. Princip och teori är basen för alla beslut. Har man denna bas kan man fatta beslut, riktiga beslut också i oväntade situationer, hävdade Göransson. Detta är i hög grad tillämpligt på teologin. Vår tids kristna är närmast besatta av att uppnå snabba och synliga resultat, att genomföra program som funkar. Men vi har ofta glömt bort teorin. I teologin är det trosläran

och strukturen. Mycken undermålig predikan och undervisning har sin grund i att predikanten inte kan teorin och har någon ordentlig struktur för den kristna tron. Vi finner sådana grundläggande strukturer i Bibeln själv. De formulerades av kyrkans fäder. Kyrkofadern Irenaeus kallade denna struktur för *regula fidei*, trosregeln. För teologen är det A och O att vara ett med dogmat.

Det är kompassen att orientera sig med i skogen av snåriga ämnen eller i bibeltexter som man ska förklara och utlägga för andra. Det är strukturen eller mappsystemet i vilket man ordnar all övrig teologisk kunskap.

För det tredje handlar teologiska studier om att bli *ett med de bibliska språken, tiden, kulturerna och sammanhangen* att man när man öppnar sin bibel liksom går in i en tidsmaskin. Att man kan vandra bland israeliterna till Sinai och så höra Moses som de hörde Moses, att man kan lyssna till Jesus som vänner och motståndare hörde honom, att man kan läsa Paulus som församlingen i Thessalonike hörde hans brev läsas upp, att man som den lilla gruppen kristna i Pergamon kan ta emot och förstå den skrift som Johannes sände från Patmos. Men det handlar också, lika mycket, om att med fågelns

”Vad man än väljer att studera så finns det inget ämne, ingen utbildning som så involverar hela människans väsen, ja människans eviga existens, som teologin.”

vingar svinga sig upp för att överblicka landskapet och tillägna sig den stora Berättelsen.

För det fjärde handlar det om att bli så *förtrogen med kyrkans historia* att man ser de stora sammanhangen, de ibland spretiga men ändå långa linjerna, att man kan analysera skeenden i sin samtid i ljuset av det förgångna, så att man inte bara kan tänka *på* dem som gått före i tron (som författaren till Hebreerbrevet uppmanar oss till), utan också veta hur de reagerade, agerade och talade och så ta lärdom av dem. Vi finner ett högst aktuellt exempel i den pågående hetsiga diskussionen om islam. Debattörer, kännare och bloggare, även uttalat kristna bekännare har under de senaste åren ropat på en *reformation* av islam. Men vill vi verkligen det? Är det inte precis det som *wahhabismen*, Al Qaida, IS och andra muslimska rörelser ägnat sig åt? De har reagerat mot decennier av traditionsutveckling bort från ursprungliga islam. De vill tillbaka till källorna, *ad fontes*, till Koranen och de första generationerna av muslimer, på ett liknande sätt som renässansen och reformationen. Ytterst få har noterat detta, åtminstone offentligt. Igår såg jag för första gången någon lyfta frågan. En person som känner islam inifrån skrev att en reformation av islam likt den protestantiska skulle vara förödande. Vad som behövs är motsatsen till en reformation i protestantisk mening, nämligen ett *bort från källorna*, ett avståndstagande ifrån Muhammed och delar av innehållet i Koranen. Han såg och pekade på de stora linjerna i historien. För övrigt skall tilläggas att reformationen inte var ett ensidigt tillbaka till källorna, utan innebar samtidigt en stor ödmjukhet inför traditionen. Varför och hur studerar vi i den första systematikkursen.

För det femte handlar teologiska studier om att *känna sig förtrogen med pastoral omsorg, själavårdsverktyg och pedagogik*. Det handlar om att kunna för både egen och andras del skilja på lag och evangelium; vad Gud kräver av mig och vad Gud skänker åt mig. Enligt Luther är detta det främsta kännetecknet på en teolog, att man på ett rätt sätt kan skilja lag och evangelium. Det fordras en del övning till det. Och övning får ni. I klassrummet gäller lagen och

det jordiska rikets efterhängsna krav. Ingen nåd när det gäller krav på läsning, uppgifter, övningar och prov. I en tid som kräver mer av teologen än många tidigare perioder i kyrkans historia släpper vi inte på kraven och förväntningarna på våra studenter. Men det finns också nåd, mycket nåd. I gudstjänst, i själavård, i samtal gäller himmelrikets ljuvliga, fria nåd. Så nog ges mycket övning i att skilja på lag och evangelium.

För det sjätte handlar teologiska studier om att *aldrig bli fullärd och helt ett med saken*. Du kommer hit full med frågor. Du förväntar dig att du ska vara fullärd och ha alla svar efter tre år. Det har kanske blivit något av kliché, men vi lärare kan lova att du går ut med fler frågor än du hade när du började. Du har förmodligen fått svar på de flesta av dem du kom med, men du har i gengäld fått nya frågor. Du kommer inte vara så ett med alla ämnen och all kunskap som du önskar. Det fordrar så mycket mer tid, ja ett helt liv av studier och erfarenheter. För att citera Bengt Göransson igen: Vi måste alltid tänka på det som vi tänkt på förut. Även när man fattat ett beslut är man inte färdig. Men det du ska få, det du ska kräva av oss lärare, är att du får med dig de verktyg härifrån du behöver för att senare kunna fördjupa din kunskap, att senare bli bättre på och mer ett med det du utbildats till, att du ska ha så mycket teori att du själv kan hantera det oväntade som möter dig.

För det sjunde handlar det om att bli så *ett med Kristus och teologins ämnen* att du likt Kristus är beredd att offra dig för honom, för dina studier och för teologin. Alla former av studium kräver offer. Så också teologin, ja kanske mer än de flesta. Men teologistudiet har också ett större löfte med sig. Det finns en oförgänglig segerkrans som väntar på den som uthålligt är trogen. För att återigen använda Bibelns ord om äktenskapet på teologen och teologin: ”Ni teologer, älska teologin, så som Kristus har älskat församlingen och offrat sig för den” (jfr Ef 5:25).